

Profielwerkstuk: Gedrag van apen

Aansluitende schoolvakken: Biologie

Inleiding

Aapjes kijken. Iedereen vindt het leuk om in de dierentuin te kijken hoe apen klimmen, slingeren en spelen. Wat de dieren laten zien zijn gedragingen, ook wel gedragsselementen genoemd. Gedrag is een reactie van dieren op prikkels uit hun omgeving. Deze prikkels kunnen uit de fysieke omgeving komen (bijvoorbeeld door licht, temperatuur of geluid) of kunnen komen van andere dieren (bijvoorbeeld door geuren en roepen).

De gedragingen kunnen aangeboren of aangeleerd zijn. Aangeboren gedragingen zijn gedragingen die dieren vertonen zonder dat ze dat van een ander dier geleerd hebben. Een voorbeeld hiervan is een jong dat vlak na de geboorte al op zoek gaat naar de tepel van de moeder om melk te drinken. Naast aangeboren gedrag is er ook nog aangeleerd gedrag, wat dieren geleerd kunnen hebben van bijvoorbeeld soortgenoten of andere diersoorten. Een voorbeeld hiervan is te vinden bij de chimpansee. Zij gebruiken werktuigen om makkelijker bij voedsel te komen. Een andere vorm van aangeleerd gedrag is bijvoorbeeld in dierentuinen te zien bij vogelshows, dolfijnshows en andere diershow's. Deze dieren vertonen tijdens de shows gedragingen die door de verzorgers zijn aangeleerd.

Gedragsonderzoek zorgt er voor dat we meer te weten komen over dieren. In de dierentuin zitten dieren niet in hun natuurlijke omgeving, waardoor ze misschien niet hun natuurlijke gedrag vertonen. Toch zijn gedragsobservaties erg nuttig. Niet alleen laten ze zien hoe deze dieren zich mogelijk in hun natuurlijke omgeving gedragen, maar het laat ook zien of het welzijn van de dieren in de dierentuin goed is. En natuurlijk is het ook gewoon erg leuk om naar apen te kijken!

Hieronder worden wat suggesties gegeven voor onderzoeksvragen, onderzoeksactiviteiten en eindproducten. Deze helpen je alvast op weg, maar natuurlijk kun je ook zelf iets bedenken.

Interessante vragen:

- Welk gedrag vertonen apen in de dierentuin en hoe brengen zij de tijd door?
- In hoeverre is het gedrag van apen in de dierentuin hetzelfde als in het wild?
- Zijn de gedragingen die apen vertonen in de dierentuin aangeboren of aangeleerd?
- In hoeverre is het gedrag van chimpansees hetzelfde als het gedrag van mensen?
- Hoe kun je bepalen welke aap de baas is in de groep? En welke aap is de baas?

Voorbeelden van onderzoeksactiviteiten:

- Maak een ethogram en voer een gedragsobservatie uit
- Bekijk welke gedragingen de diersoort vertoont en hoe vaak de gedragingen voor komen
- Voer een literatuurstudie uit naar het gedrag van de diersoort en vergelijk dit met het gedrag dat de soort in de dierentuin vertoont
- Zoek uit wat aangeboren en aangeleerd gedrag is. Voer vervolgens een gedragsobservatie uit en probeer te bepalen welke gedragingen aangeboren of aangeleerd zijn

- Maak ook een ethogram voor de mens en vergelijk het gedrag van de chimpansee met het gedrag van de mens. Bepaal in hoeverre mensen en chimpansees op elkaar lijken
- Zoek uit aan welke gedragingen je bij de diersoort kunt zien dat een dier de baas is. Ga vervolgens met een gedragsobservatie kijken of je de baas van de groep kunt vinden. Als dit goed gaat, kun je ook proberen om de gehele rangorde binnen de groep vast te stellen.

Eindproducten en presentatiemogelijkheden:

- Mondelinge presentatie - Presenteer je bevindingen over het gedrag en voeg daar bijvoorbeeld een aantal stellingen aan toe waarover gediscussieerd kan worden. Tijdens de presentatie kun je bijvoorbeeld ook gebruik maken van een PowerPointpresentatie.
- Presentatie + filmpje - Je kunt bijvoorbeeld tijdens de observaties filmen en uitleggen wat je precies doet. Dit kun je laten zien tijdens de presentatie. Na het filmpje kun je dan je bevindingen mondeling nog presenteren.
- Poster - Ontwerp een poster waarop je de ontdekkingen van je onderzoek laat zien.

Voorbeelden van bronnen

Algemene informatie over apensoorten, inclusief gedrag

- <http://pin.primate.wisc.edu/factsheets/> (Engelstalige bron)
- <http://www.janegoodall.nl/chimpansees/chimpanseegedrag>

Aangeboren (erfelijk) en aangeleerd gedrag

- <http://www.natuurdigitaal.be/school/biologie/4BIO1%20gedrag.pdf>

Voorbeelden van gedragsonderzoek en het maken van een ethogram

- <http://www.bioplek.org/techniekkartenbovenbouw/techniek141ethogram.html>
- <http://www.ethologie.nl/>

Vergelijking mens-chimpansee

- <http://www.janegoodall.nl/chimpansees/ze-lijken-zo-op-ons>
- <http://www.scientias.nl/aap-en-mens-zoek-de-verschillen-2/8493>

Aangeboden door de opleiding: Diermanagement

Heb je een vraag? Neem contact met ons op via info@hvhl.nl